

Factsheet | 25% biologische landbouw

Essentie

Op dit moment is maar 4,5% van de landbouwgrond in Nederland biologisch. In de EU is dit gemiddeld 10,5% (Eurostat, 2024). Deze maatregel stimuleert de omschakeling naar biologische landbouw door subsidies aan te bieden die de meerkosten ten opzichte van gangbare landbouw voor boeren tijdens de overgangperiode compenseren. Dit draagt bij aan de Europese doelstelling om in 2030 25% van het landbouwareaal biologisch te realiseren.

Waarom is deze maatregel nodig?

Biologische landbouw speelt een belangrijke rol in de transitie naar een fossielvrije landbouw die beter in balans is met de natuurlijke omgeving. In 2030 is 25% van de landbouwgrond in Europa biologisch (EC, 2019). Dit is het streven vanuit de Farm to Fork-strategie. In Nederland is momenteel ca. 4,5% (81.500 ha in 2023) van de landbouwgrond biologisch (CBS, 2023). Om het Europese doel te halen, moet dat groeien met 370.000 ha, naar 450.000 ha¹. Dit betekent een jaarlijkse omschakeling van 74.000 ha (4,1%) tot 2030. De huidige stimuleringsprogramma's zijn onvoldoende effectief om dit te bereiken (WUR, 2024). Boeren hebben behoefte aan stabiel beleid en ondersteuning om de overstap te maken. Een knelpunt is de omschakelperiode van 24 maanden, waarin boeren al wel aan biologische regels moeten voldoen, maar hun producten nog niet als biologisch mogen verkopen (LEI Wageningen, 2015). Deze subsidiemaatregel is bedoeld om de meerkosten van boeren in de eerste 24 maanden te vergoeden zodat er in deze periode garantie is voor voldoende marge. Omdat ook schaarste aan landbouwgrond een knelpunt kan vormen voor de omschakeling (WUR, 2023) moet deze maatregel worden gezien in samenhang met de eiwittransitie. Door meer grond in te zetten voor plantaardige en minder voor dierlijke productie, kan er ruimte vrijkomen voor biologische landbouw, zonder dat er minder eiwitten worden geproduceerd. Ook is het belangrijk dat de focus op productie wordt aangevuld met aandacht voor de afzetmarkt, bijvoorbeeld door supermarkten te verplichten een bepaald percentage biologisch te verkopen of verlaging van btw op biologische producten in te voeren. Zonder meer marktontwikkeling en vraagcreatie naar biologische producten concludeert de Europese Rekenkamer (2024) namelijk dat het doel van 25% biologisch in 2030 niet haalbaar is.

Hoe werkt de maatregel?

Tijdens de eerste 24 maanden van de omschakeling naar biologisch mogen boeren hun producten nog niet als biologisch verkopen. Deze subsidie compenseert de meerkosten in deze periode. De meerkosten tussen gangbaar en biologisch (per kg product) worden bepaald aan de hand van de Agri-Nutri Monitor (WUR, 2022) en omgerekend naar meerkosten per ha aan de hand van gemiddelde opbrengsten per ha (WUR, 2023). Onderscheid wordt gemaakt tussen akkerbouw en melkveehouderij. De subsidie geldt alleen tijdens de omschakelperiode omdat marktprijzen daarna voor de meeste biologische producten de kosten dekken.

Wie komen in aanmerking?

Boeren die land tot hun beschikking hebben en de omschakelperiode hebben vast gesteld met Stichting Skal. In Nederland zijn er momenteel ongeveer 50.000 landbouwbedrijven die samen 1,8 miljoen ha landbouwgrond tot hun beschikking hebben. Van deze 50.000 landbouwbedrijven zijn circa 1.900 biologisch. De resterende 48.000 bedrijven komen dus in aanmerking voor deze subsidie.

Hoe ziet het kostenplaatje eruit voor boeren?

In dit kostenplaatje zijn aardappelen, uien en melk als referentieproducten gebuikt. Volgens de Agro-Nutri Monitor (WUR, 2022) zijn de meerkosten van biologisch per kg €0,13 voor aardappelen, €0,27 voor uien en €0,19 voor melk. Deze kosten, gebaseerd op gegevens uit het Bedrijveninformatienet van Wageningen Economic Research, omvatten arbeid, kapitaal en overige kosten. Omgerekend naar hectare, op basis van de gemiddelde biologische opbrengst (WUR, 2023) komen de meerkosten uit op €4.225 voor aardappelen, €10.800 voor uien en €1.393 voor melk. Aardappelen en uien zijn echter beide hoog salderende gewassen. In een ander rekenvoorbeeld door (WUR, 2013) is het kostenplaatje voor een akkerbouwer met meer laag salderende gewassen circa €1800 per ha. Dit toont aan dat de meerkosten en opbrengsten sterk kunnen verschillen per gewas. Ook het bedrijfstype en seizoen spelen een rol. De cijfers zijn gebaseerd op gemiddelden uit de bovenstaande rapporten en kunnen dus afwijken van de werkelijke situatie van sommige boeren.

De kosten van de overheid

Jaarlijks moet 74.000 ha (4,1%) landbouwgrond worden omgeschakeld om de doelstelling 25% biologisch in 2030 te halen. In 2023 waren er circa 1.900 bedrijven die gezamenlijk 81.500 ha biologische landbouw hadden (CBS, 2023). Met deze maatregel zouden jaarlijks ongeveer 1.700 biologische bedrijven omschakelen. Momenteel bestaat biologische landbouw voor 25% uit akkerbouw en vollegrondsgroente en voor 75% uit grasland en voedergewassen (CBS, 2023). Aangezien deze maatregel samengaat met de eiwittransitie, zal deze verhouding waarschijnlijk verschuiven. De meerkosten bedragen gemiddeld € 7.500 per ha voor akkerbouw en € 1.400 per ha voor melkveehouderij. Omdat de exacte verschuiving tussen plantaardige en dierlijke productie onzeker is, hanteren we een gemiddeld kostenplaatje van € 5.500 per ha. Dit leidt tot een geschatte jaarlijkse overheidskosten van € 440 miljoen. Deze kosten kunnen lager uitvallen als meer laag salderende gewassen omschakelen.

CO₂-reductie en andere milieueffecten

De klimaateffecten van biologische landbouw hangen af van de meetmethode en het gewas. Per hectare is de CO₂-uitstoot lager, maar per kilo product kan deze variëren (WUR, 2023). Biologische landbouw is echter cruciaal voor de transitie naar fossielvrije landbouw dat beter in balans is met de natuurlijke omgeving. Door het vermijden van kunstmest en bestrijdingsmiddelen daalt het energieverbruik (Clark & Tilman, 2017) en de lachgasuitstoot (CE Delft, 2019; WUR, 2023). Dit komt doordat kunstmestproductie veel fossiele brandstoffen vergt, en bij gebruik in de bodem lachgas vrijkomt. Ook gebruikt biologische melkveehouderij minder krachtvoer waardoor er per ha minder indirect energiegebruik en minder buitenslands landgebruik plaatsvindt. Daartegenover staan lagere melkproductie en gewasopbrengsten. Volgens PBL (2019) blijft bij 25% biologische landbouw de broeikasgasuitstoot vrijwel gelijk, terwijl de landvoetafdruk met 13% toeneemt. Bij een omschakeling naar 100% biologisch gecombineerd met een reductie van dierlijke producten met 40-60%, dalen de emissies met 23%. Dit toont aan dat de impact van biologische landbouw het grootst is in combinatie met een eiwittransitie (zie voor de CO₂-effecten van de eiwittransitie het bijbehorende fiche). Milieuvergelijkingen per kg en ha houden vaak geen rekening met de bredere voordelen van biologische landbouw, zoals klimaatadaptatie en biodiversiteit (Van der Werf et al., 2020; WUR, 2023). Een betere bodemkwaliteit van biologische landbouw verbetert wateropslag en doorlatendheid en door gebruik van lichtere machines vermindert bodemverdichting. Ook heeft biologische landbouw een lager stikstofoverschot en stoot het minder ammoniak (NH₃) uit, met daarnaast minder nitraatuitspoeling (NO₃) per hectare (WUR, 2023). Dit vermindert watervervuiling, verzuring, vermesting van ecosystemen en de vorming van secundair fijnstof. Daarnaast verhoogt de grotere gewasdiversiteit en meer rustgewassen de weerbaarheid tegen plagen en ziekten. Tot slot draagt biologische landbouw bij aan biodiversiteit op en rond landbouwgrond, vooral in de akkerbouw en in mindere mate in de melkveehouderij (WUR, 2023).

¹ Nederland heeft een actieplan opgesteld met als ambitie 15% biologisch areaal in 2030. In dit fiche nemen we het Europese doel van 25% als referentie vanwege het hogere ambitieniveau.

Effecten voor boeren/consumenten

Door deze maatregel zullen meer boeren omschakelen naar biologisch, doordat de meer opbrengst die zij in de eerste 24 maanden normaal mislopen gedekt wordt. Aanvullend aan deze maatregel is het stimuleren van de vraagkant is echter ook belangrijk, zoals ook blijkt uit de analyse van het succesvolle beleid van de Deense overheid ([TG Organics Case Study Denmark final.pdf](#)).

Literatuur

- CBS. (2023). *Statline: Landbouw; gewassen, dieren en grondgebruik naar regio*. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/80780ned/table>
- CE Delft. (2019). *Duurzaamheidsbijdrage vlees*.
- Clark, M., & Tilman, D. (2017). Comparative analysis of environmental impact of agricultural production systems, agricultural input efficiency and food choice.
- EC. (2019). *European Green Deal*. European Commission (EC),. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_nl
- Europese Rekenkamer. (2024). *Biologische landbouw in de EU - Lacunes en inconsistenties belemmeren het succes van het beleid*.
- Eurostat. (2024). *EU organic farming: 16.9 million hectares in 2022*. European Commission. <https://ec.europa.eu/eurostat/de/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240619-3#:~:text=The%20area%20used%20for%20organic,14.7%20million%20ha%20in%202020.>
- LEI Wageningen. (2015). *Kansen en belemmeringen voor omschakeling naar de biologische sector*.
- PBL. (2019). *Dagelijkse kost. Hoe overheden, bedrijven en consumenten kunnen bijdragen aan een duurzaam voedselsysteem*.
- Van der Werf, H.M.G., Knudsen, M.T., & Cederberg, C. (2020). Towards better representation of organic agriculture in life cycle assessment. *Nature Sustainability*, 419-425.
- WUR. (2013). *Omschakelen naar biologisch: wat kost het?*
- WUR. (2022). *Agro-Nutri Monitor 2022 - Hoofdrapport; Monitor prijsvorming voedingsmiddelen en aankoopmotieven van biologische producten*.
- WUR. (2023). *Het perspectief van biologische landbouw: effecten van het vergroten van het areaal biologische akkerbouw en melkveehouderij op klimaat, natuur en dierenwelzijn*.
- WUR. (2024). *Financieringsregelingen voor omschakeling van agrarische bedrijven tegen het licht*.

Colofon

Delft, CE Delft, maart 2025

Deze publicatie is geschreven door:
Nikki Odenhoven en Geert Bergsma

Publicatienummer: 25.240410.074f

Opdrachtgever: Milieudefensie

Alle openbare CE-publicaties zijn verkrijgbaar via www.ce.nl

© copyright, CE Delft, Delft

CE Delft

Committed to the Environment

CE Delft draagt met onafhankelijk onderzoek en advies bij aan een duurzame samenleving. Wij zijn toonaangevend op het gebied van energie, transport en grondstoffen. Met onze kennis van techniek, beleid en economie helpen we overheden, NGO's en bedrijven structurele veranderingen te realiseren. Al sinds 1978 werken betrokken en kundige medewerkers bij CE Delft om dit waar te maken.